

Der er tale om reversible indflydelser mellem landskab og de enkelte faktorer samt om irreversible ændringer med forskydning af landskabszonerne, f. eks. ved jordbundsstudier kan sådanne gamle landskaber rekonstrueres.

De enkelte zoner gennemgås med indgående omtale af de nævnte discipliner illustreret ved topografiske kortudsnit, 1:2 mill. (fra Atlas Mira) samt vegetations- og jordbundskort (1:6 mill.). Hvert hovedafsnit afsluttes med en litteraturliste, for den løvfældende skovregion på ca. 600 numre. Bogen er typisk for forrige generations geografer, hvor problemet naturligt var at fremstille en oversigt af forhold på større områder, helst kontinenter. Man tænker her straks på Vahl's klimabælter, som han jo desværre ikke fik udsendt på et verdenssprog i tide. Leo S. Berg omtaler således kun tyske geografer som Passarge, Hettner, Ritter og andre, foruden naturligvis russiske geografer og jordbundsforskere. Det er godt at have dette standardværk i ny revideret udgave på et tilgængeligt sprog, da det vil være til stor nytte for viden om de fysiske-geografiske forhold i Sovjetunionen.

N. Kingo Jacobsen.

A. A. Moltschanow: Die hydrologische Rolle des Kiefernwaldes auf Sandböden. Deutscher Bauernverlag, Berlin 1957. 17 × 23 cm. 404 sider. DM 43,60.

Skovens indflydelse på fugtighedsforholdene i jordbunden har man hørt meget om fra russisk side, og det meste har man mødt med skepsis, da kun strålende resultater i groft perspektiv er blevet givet. Med interesse går man da i gang med nævnte afhandling, der forsøger at belyse forskellene i jordbundens vandhusholdning på skovklædte og skovfri parceller samt ændringerne i vandhusholdningen i relation til skovens alder, sammensætning og beplantningstæthed gennemført på sandjorde i 4 regioner: nåleskovsbælte, løvskovsbælte, græssteppen og busksteppen. Parvise undersøgelsesfelter er anvendt med ensartet relief og fysiske jordbundsegenskaber. Endvidere er de phytoklimatiske forhold nøje undersøgt, da de står i nær forbindelse med fordampning, transpiration og kondensation. Til bestemmelse af jordbundens vandhusholdning kræves måling af nedbøren, overfladeafløbet, infiltrationen, grundvandsafløb, fordampning fra vegetation og jordbund samt transpirationsforbruget. Nogle af disse faktorer er umiddelbart målelige, men en bestemmelse af evaporationen kan jo nok volde vanskeligheder. Ved denne undersøgelse er forskellige angivne russiske metoder anvendt. Efter en grundig oversigt over de naturgeografiske og biologiske for-

hold i undersøgelsesområderne gennemgås metoder og resultater af ovennævnte faktorer. Bogen er ledsaget af en righoldig russisk litteraturliste samt en mindre fortegnelse over anvendte vestlige arbejder, der dog næsten alle er fra før 2. verdenskrig. Thornthwaite & Holzman's afhandling fra 1942 er dog angivet.

N. Kingo Jacobsen.

Terence Armstrong: *The Northern Sea Route. Soviet Exploitation of the North East Passage.* Scott Polar Research Institute, Special Publication no. 1. Cambridge University Press. 1952. 17 × 24 cm. 162 sider. 21 sh.

R. Støen Støensen: *Den nordlige søvej.* Erik Lundsgaards Forlag. København 1957. 14 × 21½ cm. 503 sider. Kr. 32,50.

Anmelderen har tidligere i bd. 51 af GEOGRAFISK TIDSSKRIFT givet en oversigt over arktiske problemstillinger i relation til besejlingen med indgående omtale af polarbassinets udforskning og morfologi, isforhold samt meteorologi, afsluttet med en gennemgang af Nordøst- og Nordvestpassagen. Siden da er der foregået en livlig aktivitet i alle polaregne fremmet af stormagternes militære interesser i disse områder samt senest i forbindelse med det geofysiske år. Terence Armstrongs bog om Nordøstpassagen er først og fremmest bemærkelsesværdig ved stort set udelukkende at bygge på sovjet-russisk kildemateriale. Foreløbig foreligger kun een tilsvarende fremstilling: Taracouzio: *Soviets in the Arctic, 1938.* Efter en historisk indledning gives en beskrivelse af udviklingen fra 1933—1949. 17. dec. 1932 oprettedes Glavsevmorput, centraladministrationen for den nordlige søvej, der hurtigt voksede til at omfatte al aktivitet i Sibirien nord for 62° n. br., efter 1938 indskrænket til området øst for Ob. Der gives en interessant skildring af denne organisations struktur og udvikling. Indsatsen har været enorm, motiverne har i første række været at indkorporere disse områder i det socialistiske system, økonomisk og politisk. Ideerne om en indsats i disse egne var imidlertid ikke nye, tværtimod var der inden 1917 skabt et solidt fundament at arbejde videre på. Sovjets interesser har i første række været økonomiske, men har derudover dækket følgende felter: strategi, socialisering af den indfødte befolkning, kommunistisk propaganda samt ren videnskab. Den strategiske værdi kan af gode grunde ikke gøres op, derimod kan det straks slås fast, at ruten ikke har været den store succes økonomisk. Fremover vil mere troværdige ismeldinger, større og flere isbrydere, bedre fragtskibsmateriel, informationer om varierede ruter måske forlænge sejlperioden